

AVTAL OM ANLÄGGANDE AV FRILUFTSLED

Detta är Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK:s, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC:s samt Suomen Latus modellavtal för grundande av friluftsled.

En friluftsled grundas oftast genom ett privaträttsligt avtal, som alltid lönar sig att göra skriftligen. Ibland krävs det att man håller en sådan friluftsledsförrättning som avses i lagen om friluftsliv då man grundar en friluftsled.

Detta modellavtal är avsett för avtal mellan friluftsledens anläggare, upprätthållare och markägare och täcker olika vanliga situationer som berör friluftsledens anläggande, underhåll och avslutande.

Modellavtalet kan tillämpas på leder som omfattas av allemansrätten eller andra leder avsedda för friluftsliv.

Detta avtal binder också fastighetens framtida ägare eller besittare. De markägare som är parter av avtalet är skyldig att bifoga information och villkor om detta i fastighetens köpebrev.

GOD PRAXIS

1. Planering och behov för leden

Med hjälp av planering av leden och markanvändningen strävar man till att främja ledens kvalitet, beständighet och tillgänglighet samt minska motsatsförhållandena mellan leder och andra former av markanvändning.

Ur markägarens synvinkel är en styrning av sporadiskt vandrande till en utmärkt led önskvärd och ett avtal tydliggör ansvaret kring friluftsledens upprätthållande och säkerhet.

Redan befintliga stignätverk som har uppstått i terrängen tack vare allemansrätten visar vilka stigar som är flitigast i användning och detta nätverk lönar sig att använda som grund då en friluftsled planeras. Friluftsleder som bildar en runda är ofta mera lättillgängliga och tilltalande för användarna än en friluftsled som går fram och tillbaka.

I tätorter är friluftsleder särskilt viktiga för att förena grön- och parkområden till en helhet. Det är även viktigt att det finns goda förbindelser mellan bostadsområden och friluft- och rekreationsområden.

Man bör endast anlägga friluftsleder som det finns behov för. Om det inte finns någon verklig attraktion till leden eller till dess närområde och leden inte på ett betydande sätt gynnar vardagsmotion tack vare sitt läge finns det risk för att leden lämnas oanvänd och underhållet av leden blir ett problem.

Det kan finnas behov för en friluftsled till exempel för:

- Strävan till att använda naturen som rekreation.
- Förbättrande av vardagsfriluftsliv.
- Utvecklande av turism.
- Förbättrande av tillgängligheten till attraktiva naturområden.

2. Friluftsledens kvalitet och tillgänglighet

Ledens attraktivitet och lättillgänglighet samt vilka friluftsmöjligheter leden erbjuder påverkar i hög grad ledens framtida användning. Lättillgänglighet omfattar inte enbart en väg och parkeringsplats intill leden, utan även elektronisk information, hur lätt det är att hitta till leden, kartor, skyltar samt marknadsföring.

God kvalitet innebär olika saker beroende på vilka användningsområden leden är avsedd till. En övergripande planering är viktigt för att få till stånd en bra friluftsled. För att slutresultatet ska bli lyckat är det viktigt att representanter från olika målgrupper (till exempel vandrare, skidåkare, cyklister) tas med i planeringsskedet.

3. Deltagande och samarbete

Då en friluftsled planeras och anläggs är det viktigt att höra och engagera alla parter redan i ett tidigt skede. Ju mer öppen informationsgången och påverkningsmöjligheterna är, desto lättare blir projektet allmänt accepterat bland alla inblandade parter. Då är det också lättare att diskutera och finna kompromisser som alla kan vara nöjda med.

Ett brett deltagande möjliggör också att leden blir så ändamålsenlig som möjligt. Man får större nytta av leden och olägenheterna kan minimeras.

Centrala samarbetskontakter är bland annat kommunen, lokala markägare, invånare, företag verksamma inom turism, föreningar och utövare av olika friluftsjaktiviteter samt tjänsteleverantörer.

Om ledens upprätthållande bör avtalas redan innan anläggandet av leden.

4. . Gemensam avtalspraxis

Tillvägagångssättet för anläggandet av leden bestäms i samråd med markägarna. Även längre leder kan anläggas genom avtal om parterna har varit delaktiga redan i planeringsskedet. En friluftsledsförrättning är ingen genväg genom vilken man undviker att behöva komma överens med markägare eller slipper undan en god planering av leden.

Det är viktigt att:

- Man strävar till en gemensam avtalspraxis med markägarna.
- Man gör upp ett skriftligt avtal med alla markägare.
- Man diskuterar med markägarna om avtalen ska vara tidsbundna eller gälla tills vidare.
- Man har ett villkor i avtalet om markägarens skyldighet att meddela en eventuell ny ägare om att ett avtal om användarrätt till friluftsleden binder fastigheten, eller alternativt fastställa avtalet i en friluftsledsförrättning och anteckna servitutet i fastighetsregistret.

5. Avtalet har många målsättningar

I friluftsledsavtalet avtalar man om ledens anläggande, upprätthållande och om eventuella förbättringar av leden. Det är möjligt att få bidrag från staten för ett friluftsledsprojekt om man har avtalat om användning av marken för detta ändamål i en tidsperiod på minst 15 år.

Ett skriftligt avtal:

Förtydligar parternas ansvar och uppgifter.

- Tryggar markägarens rättigheter.
- Tryggar ledens beständighet för den avtalade tidsperioden.
- Möjliggör investeringar som hänför sig till leden.
- Tryggar att leden används och upprätthålls på ett lämpligt och säkert sätt.

6. Anläggande av friluftsled genom friluftsledsförrättning

Lagen om friluftsliv (13.7.1973/606) innehåller stadganden om anläggande av en friluftsled genom friluftsledsförrättning. En led som har grundats genom en friluftsledsförrättning antecknas i fastighetsregistret så att den är bestående för den tid som bestämts i avtalet eller tills anteckningen tas bort ur fastighetsregistret. Ledens beständighet tryggar långsiktiga investeringar och utgör en god grund för utveckling av tjänster som hör till leden.

En friluftsledsförrättning kan också användas som tvingande åtgärd om det *”för den allmänna friluftsverksamheten av vikt att färdseln för dem som idkar friluftsliv ledes genom en fastighet, och åsamkas icke fastigheten betydande olägenhet av detta”* (Lag om friluftsliv 1§). I praktiken är det ovanligt att sådana situationer uppstår. Innan man bestämmer sig för att använda sig av en friluftsledsförrättning bör man fördjupa sig i de farhågor och orsaker som gör att man inte kan avtala om saken. Då en led anläggs genom en förrättning försöker man också lösa dessa orosmoment.

7. Ersättning för marken samt olägenheter som markanvändningen medför

Leden ska förverkligas på ett sådant sätt att markägarnas synpunkter tillräckligt väl tas i beaktande i planerings- och genomförandestadiet samt att fastigheten åsamkas så lite olägenhet och skada som möjligt av projektet. Olägenheter eller skador som uppstår ska åtgärdas eller ersättas i sin helhet.

Genom ett avtalsförfarande kan parterna avtala om ersättningar som de anser är skäliga.

8. Friluftsledens användningsändamål

Friluftaktivitetens popularitet och olika sätt att röra sig i naturen förändras kontinuerligt. Därför rekommenderas att man avtalar om att ledens användningsändamål är att röra sig i naturen i enlighet med allemansrätten.

Då användningsändamålet definieras som att röra sig i enlighet med allemansrätten möjliggör det olika sätt att ta sig fram på leden med sina egna krafter. Till allemansrätten hör aldrig att ta sig fram på ett motordrivet fordon. Genom allemansrätten får man inte heller orsaka mer än obetydlig olägenhet eller störning för markägaren, naturen eller andra människor.

För att användningsområdet ska vara så brett som möjligt lönar det sig att avtala om att till exempel tävlingar eller träningar på leden ska vara tillåtna, om dessa annars lämpar sig för leden

9. Olägenheter som orsakas av leden

Om leden eller användningen av denna orsakar betydande olägenheter för markägaren som inte hade kunnat förutspås ska detta åtgärdas. Olägenheter kan förebyggas, och man kan även betala ersättning för dessa. Om markanvändningen i området förändras kan det också uppstå behov av att flytta leden.

Vid planeringen av leden är det bra att ta eventuella olägenheter för annan markanvändning i beaktande. Till exempel kan ett skidspår som dras över en åker öka förekomsten av tjäle samt isbränna i marken. Detta kan orsaka problem för höstgrödor och täckdiken.

10. Ledens upprätthållares ansvar

Friluftsledens upprätthållare ansvarar för att leden på ett tryggt sätt kan användas för sitt användningsändamål. Upprätthållaren ska därför bland annat avlägsna träd som fallit eller håller på att falla över leden utan dröjsmål. Upprätthållaren ska meddela markägaren om sådana åtgärder.

Användningen av leden kan tillfälligt försvåras eller vara omöjlig på grund av jord- och skogsbruk eller annan orsak som beror på markägarens markanvändningsbehov. Markägaren bör utan dröjsmål meddela ledens upprätthållare om skogsvårdsåtgärder som påverkar användningen av leden, skador på leden, borttagna skyltar eller liknande. Ledens upprätthållare har skyldighet att på förhand ge information till de som använder leden samt att leden är i utlovat skick och att rutten är utmärkt med skyltar. Det bör tydligt meddelas om eventuella störningar.

11. Avslutande av leden

Leden kan upphöra att existera antingen genom att ett tidsbundet avtal tar slut eller genom att leden sägs upp. Då leden avslutas är det viktigt att notera att ledens upprätthållares skyldigheter gällande leden upphör. Om byggnader eller konstruktioner vid leden lämnas kvar överförs äganderätten till dessa till markägaren. Markägaren ansvarar då för säkerheten gällande dessa byggnader och konstruktioner.

AVTAL OM FRILUFTSLED

UPPRÄTTHÅLLARE AV FRILUFTSLEDEN (kontaktuppgifter):

MARKÄGARE (kontaktuppgifter):

HYRESTAGARE/FASTIGHETSINNEHAVARE (kontaktuppgifter):

AVTALSOBJEKT: Den friluftsled med tillhörande biområden som befinner sig på fastigheten/fastigheterna och som specificeras på bifogad karta.

Friluftsledens längd _____ meter och bredd _____ meter.

Till friluftsleden hörande biområden och konstruktioner (till exempel broar, spångar, rastplatser, parkeringsplatser, förvaring för byggmaterial eller timmer etc.):

Friluftsledens användningsändamål:

Avtalet är i kraft i _____ år från undertecknandet av detta avtal.

Följande har avtalats om ersättningar:

Upprätthållaren av friluftsleden samt markägaren har gjort upp följande avtal om anläggande av friluftsled med följande villkor.

1. Upprätthållaren av friluftsleden har rätt att:

- a) Ta bort växter, träd, grenar och andra naturliga hinder från leden, vid behov ta bort stenar och stubbar maskinellt för att platta till leden samt ta bort träd som fallit vid leden eller i dess närområde eller träd som riskerar att falla.
- b) Märka ut leden på ett lämpligt sätt utan att skada träden.
- c) På egen bekostnad bygga sådana konstruktioner som krävs för att leden ska kunna användas på ett ändamålsenligt sätt och som framgår från den bifogade kartan, så som broar och brotrummor.
- d) Använda snöskoter, fyrhjuling eller motsvarande motordrivna fordon på friluftsledens område för att utföra arbete som krävs för att upprätthålla leden.
- e) Använda friluftsleden för att bygga eller underhålla en väg som hör till fastigheten under förutsättning att detta inte medför oskälig olägenhet för markägaren.
- f) Märka ut leden på en karta.

2. Upprätthållaren av leden är skyldig att:

- a) Ansvara för ledens och dess konstruktioners säkerhet och lämplighet för användningsområdet.
- b) Styra användningen av leden som avtalat. Placering av skyltar eller tavlor utanför leden bör avtalas om separat.
- c) Ansvara för att leden, dess biområden samt dess omgivning hålls snygg och pryddig.
- d) Ersätta de skador och olyckor som uppstår vid ledens anläggande, underhåll samt användning.
- e) Avtala om eventuell användning av enskilda vägar.
- f) Ta bort träd som fallit över leden samt utan dröjsmål meddela markägaren om åtgärden.
- g) Anskaffa och bekosta de lov och avgifter som hänför sig till ledens anläggande och avslutande.
- h) Efter ledens avslutande ta leden ur bruk, alltså ta bort konstruktioner och skyltar om inte annat avtalats om med markägaren.

3. Markägarens rättigheter och skyldigheter

- a) Markägaren har rätt att röra sig i jord- och skogsbruksmaskiner på friluftsområdet då det är nödvändigt för att utföra arbete på fastigheten. Markägaren ska dock orsaka så lite olägenhet som möjligt på friluftsleden.
- b) Markägaren är skyldig att meddela den som har avverkningsrätt om ledens placering

samt upprätthållaren till leden om tidpunkten för avverkning. Om leden skadas eller förstörs ska upprätthållaren meddelas utan dröjsmål.

c) Markägaren är inte ersättningsskyldig om ledens användning tillfälligt försvåras eller är omöjlig på grund av att ägaren använder sin mark till jord- eller skogsbruk eller annan användning av fastigheten.

d) Allt virkes- och krossmaterial som har avlägsnats från leden är markägarens egendom om man inte har avtalat om något annat. Om tagande och användande av jordmaterial för att konstruera leden bör också avtalas skilt.

e) Detta avtal samt utbetalda ersättningar binder även senare ägare och innehavare av fastigheten. Undertecknad markägare är skyldig att införa ett villkor om detta i köpebrevet.

f) Om leden i ett senare skede orsakar sådan skada, olägenhet eller kostnad som parterna tillsammans har konstaterat och som inte har tagits i beaktande vid uppgörandet av detta avtal har markägaren rätt till ersättning för den uppdagade förlusten eller skadan.

4. Placeringen av leden kan i ett senare skede flyttas om båda parterna kommer överens om detta.

5. Detta avtal kan sägas upp om någon av avtalsparterna gör sig skyldiga till ett väsentligt avtalsbrott. Uppsägningstiden är sex (6) månader.

Detta avtal upprättas i likalydande exemplar, varav parterna erhåller varsitt.

Underskrift och namnförtydligande, markägare

Underskrift och namnförtydligande, friluftsledens
upprätthållare

Bilagor
(st)

Kartor _____

Uträkningar _____

Plats och tidpunkt